

Хроніка

СЬОМИЙ ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ СЕМІНАР ІЗ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ У ПОЛТАВІ

Одним з пріоритетних напрямів розвитку сучасної України є реформування освітньої галузі, що не може залишати байдужим суспільство і, перш за все, педагогічну громадськість. Саме тому черговий, Сьомий Всеукраїнський науково-практичний семінар «Актуальні питання всесвітньої історії та методики їх викладання» в Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г. Короленка (відбувся 30 – 31 березня 2011 року), був присвячений проблемам історії освіти у країнах світу.

Головний напрям роботи семінару визначила доповідь доктора педагогічних наук, проректора із наукової роботи Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка А.А.Сбруєвої. Зазначивши здобутки і проблеми української педагогічної освіти щодо її готовності до європейської інтеграції, доповідачка виділила головні етапи формування європейського виміру змісту педагогічної освіти та зупинилася на розкритті нових професійних компетентностей учителя. Було підкреслено, що серед нагальних проблем, які потребують активних зусиль на сучасному етапі, є й завдання «вивчення і поширення кращого національного і закордонного досвіду».

Подальші виступи учасників семінару стосувалися окремих етапів розвитку світової освіти або в цілому освітніх систем конкретних країн. Так, аналізуючи науково-освітню діяльність старогрецьких софістів, старший викладач кафедри всесвітньої історії та методики викладання історії Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (далі ПНПУ) В.О.Рибачук зауважив, що саме з тих часів була започаткована лекційна форма навчання, розроблені такі методи навчальної діяльності як дискусія, диспут, діалог. За висновком доповідача, освітні принципи софістів стали основою навчання у класичних європейських університетах, а після їх удосконалення і прообразом сучасної вищої школи.

Детальний аналіз змісту та особливостей методів, методичних прийомів і засобів навчання при вивченні гуманітарних дисциплін у школі М.Ф.Квінтіліана був представлений у доповіді асистента кафедри всесвітньої історії та методики викладання історії ПНПУ Ю.М.Левченка. Принципи розробленої давньоримським педагогом системи – обов'язковість моральної основи у навчанні, увага до індивідуальних особливостей та здібностей кожного учня тощо – не втрачають своєї актуальності й сьогодні.

Проблеми історії середньовічної освіти розглядалися у виступах декількох учасників. Так, основним напрямом в християнській освітній традиції Західної Європи I – VI століть присвятила свою доповідь доц. кафедри всесвітньої історії та методики викладання історії ПНПУ І.В. Цебрій. Відстеживши зміну освітніх орієнтирів та призначення школи у досліджуваній період, авторка підкреслила, що на початковому періоді зародження християнської школи були сформовані ті ідеї, які впродовж усього Середньовіччя визначали стратегію розвитку освітніх інститутів у більшості європейських країн.

Розвиток освіти у період Середньовіччя значною мірою визначався церквою, внаслідок чого у Європі сформувалися два головних типи церковних освітніх закладів: монастирські та єпископальні (капітульні) школи. Про організацію навчального процесу в них розповів старший викладач кафедри всесвітньої історії та методики викладання історії ПНПУ Л.М. Швець. За висновком дослідника, ці навчальні заклади не лише зберегли й поширили окремі надбання античної цивілізації, але й виробили свої підходи до організації навчання.

До іншої освітньої установи середньовічного періоду – університету – звернувся у своєму виступі доктор педагогічних наук, професор кафедри всесвітньої історії та методики викладання історії ПНПУ Б.В. Год. На тлі з'ясування сутності університету, розкриття його ролі в середньовічному суспільстві доповідач розглянув місце і роль магістра у навчальному закладі. Була підкреслена актуальність принципу безперервної освіти, який покладався в основу діяльності магістрів – «*Docendo discere*» (навчаючи, навчатися).

Продовженням «університетської тематики» стала доповідь доцент кафедри всесвітньої історії та методики викладання історії ПНПУ Н.Я. Цехмістро. Вона звернулася до історії розробки нової університетської системи в Росії на початку XIX століття, підкресливши її демократичний і водночас суперечливий характер, який заклав відмінності розвитку університетів у Росії та Європі.

До проблем оригінальної «азійської моделі освіти» на прикладі екзаменаційної системи класичного періоду Китаю звернулася доцент кафедри всесвітньої історії та методики викладання історії ПНПУ Н.В. Беседіна. Вона спробувала з'ясувати причини виникнення, особливості еволюції системи конкурсних екзаменів у Китаї, складання яких відкривало шлях до чиновницького середовища і було невід'ємною частиною політичного та суспільного життя Піднебесної.

Освітньо-виховна система сучасного Китаю, незважаючи на модернізаційні процеси, значною мірою спирається на потужну конфуціанську традицію, аналізу якої було присвячено виступ заступник голови Ленінської районної ради у місті Полтаві О.М. Беседіної. Нею, зокрема, було проаналізовано конфуціанський ідеал удосконалення особистості, для якої є характерними почуття обов'язку, патріотизм, пріоритет суспільного перед особистим, гуманність, культ знань.

Доцент кафедри всесвітньої історії та методики викладання історії ПНПУ О.П. Лахно розглянув розвиток освіти в східних слов'ян

упродовж XI – XVI століть у контексті впливу двох головних факторів: виникнення державності і поширення християнства. Спираючись на свідчення літописів, твори церковних діячів, історико-педагогічну літературу, дослідник проаналізував стан руської освіченості й шкільної справи в зазначений період.

Важливе місце в освітніх реформах посідає шкільний учитель. Цю аксіому на прикладі західноєвропейського досвіду епохи релігійної Реформації XVI ст. розглянула доцент кафедри всесвітньої історії та методики викладання історії ПНПУ Н.В. Год. Вона підкреслила нерозривність зростання вимог як до професійної підготовки педагога, так і до його моральних якостей. Водночас доповідачка звернулася до характеристики творчості конкретних педагогів, які здійснили вагомий вплив на формування особистості вчителя, таким чином персоніфікувавши ту далеку епоху.

Повідомлення про полтавські школи XVII – XVIII століть представила старший викладач кафедри історії України ПНПУ О.В. Коваленко. Охарактеризувавши діяльність освітянських установ Полтави, вона зробила висновок про давні традиції місцевого шкільництва.

Про реформування жіночої освіти в середині XIX ст. в Російській імперії доповіла доцент кафедри всесвітньої історії та методики викладання історії ПНПУ Т.В. Тронько. Проаналізувавши статутні документи навчальних закладів для жінок, доповідачка визначила специфічні риси організації та діяльності кожної школи, вказала на зв'язок змісту освіти та виховання з потребами становлення індустріального суспільства на теренах Російської імперії.

Основні напрями діяльності земств на просвітницькій ниві в Білорусії на початку XX століття були висвітлені у доповіді доктора історичних наук, професора Білоруського державного педагогічного університету імені М. Танка С. Снапковської. Відзначивши позитивні результати земської турботи про розвиток народної освіти, дослідниця звернула увагу на головну проблему, пов'язану із запровадженням «російськомовної земської школи у білоруське селянське мовне середовище».

Кожна країна має свій неповторний досвід організації освіти, який є актуальним для України в умовах європейської освітньої інтеграції. У зв'язку з цим жвавий інтерес учасників семінару викликали доповіді, присвячені становленню і розвитку освітніх систем зарубіжних країн, а саме Канади (аспірантка кафедри педагогіки Східноукраїнського національного університету імені В. Даля О.І. Козьменко), Норвегії (доктор педагогічних наук, доцент, старший науковий співробітник Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України О.І. Огієнко), Ліхтенштейну (кандидат педагогічних наук, доцент кафедри Слов'янського державного педагогічного університету Л.І. Цибулько), Нідерландів (кандидат педагогічних наук, доцент Ярославського державного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського Л.М. Данілова), Франції (асистент кафедри

романських мов Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка В.П. Лащихіна).

Доцент кафедри історії України ПНПУ Т.П. Демиденко звернулася до аналізу проблем методики та змісту шкільної історичної освіти в СРСР у 1930-их роках. Авторка зазначила, що на середину 1930-их років у цілому було завершено створення нової системи шкільної історичної освіти, а саме: визначені її соціально-політичні, ідеологічні та методичні орієнтири, зроблені важливі кроки у розв'язанні кадрової проблеми, створенні програм та підручників.

Самочинне введення останнім часом у деяких освітянських установах викладання релігійних курсів спонукало доцента кафедри всесвітньої історії та методики викладання історії ПНПУ Ю.В. Вільхового розглянути православну освітню традицію в СРСР і Україні та співвіднести її з сучасним розвитком академічного релігієзнавства. За висновком науковця, «у системі державної освіти пріоритет має надаватися саме релігієзнавчим навчальним програмам». А релігійній освіті місце лише у спеціальних навчальних закладах, організованих конкретними конфесіями.

Підбиваючи підсумки науково-практичного семінару, проректор із науково-педагогічної роботи ПНПУ професор Б.В. Год підкреслив важливість вивчення історії зарубіжної школи для визначення шляхів удосконалення української системи освіти. Це підтвердила і тематика виступів учасників семінару, які наголошували на необхідності для інтеграції України до європейських освітніх процесів враховувати кращі надбання розвитку вітчизняної та світової освіти.

Т.В. Тронько

Надійшла до редакції 12 квітня 2011 року